

Criticism of the Persian Translation of the Novel "In My Heart a Hebrew Girl" Based on the Model of Carmen Garces

Fatemeh Savari*

MA. in Arabic Language Translation, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Naeem Amouri

Professor, Faculty of Theology and Islamic Studies, Department of Arabic Language and Literature, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Abstract

Criticism and evaluation of translation is one of the most important fields of study, which measures and recognizes the quality level of translated texts. This evaluation requires linguistic researches of prominent theorists. One of the most important linguistic models introduced and known is the translation model of Mrs. "Carmen Garces". The present research, with a descriptive-analytical method, aims to investigate and evaluate the novel "Fi Qalbi Anthi Ibriya" by Khawla Hamdi translated by Ms. Asmaa Khajazadeh, using the model proposed by Carmen Garces as a measure and model for evaluating

* Corresponding Author: fatemehsavari662@gmail.com

How to Cite: Savari, F., Amouri, N. (2024). Criticism of the Persian Translation of the Novel "In My Heart a Hebrew Girl" Based on the Model of Carmen Garces. *Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, 14 (30), 255-291. doi: [10.22054/RCTALL.2024.77146.1710](https://doi.org/10.22054/RCTALL.2024.77146.1710)

the quality of translation. Ms. Carmen Garces proposes four levels for measuring and evaluating translations, which are: 1- semantic-lexical level; 2- syntactic-word-building (morphological) level; 3- Discursive-applicative level; 4- Stylistic-semantic level. The current study examines only two levels of semantic-lexical and syntactic-lexical construction. Then it deduces that: the most prominent components of semantic-lexical levels in this translation are cultural or functional equivalents, syntactic expansion, syntactic contraction, ambiguity, and in the same proportion general or vice versa, and at the syntactic-lexical level, the most prominent components are literal translation, adaptation, changing syntactically or grammatically, changing the point of view, explaining or expanding the meaning, reducing and eliminating which change the type of sentence in translation. The adequacy and acceptability of a translation is based on counting its positive and negative features. Therefore the higher the number of positive features of the translated text, the higher is its adequacy and acceptability. It can be said that Khawajazadeh's translation conforms to the model of Garces and it has good adequacy and acceptability.

Keywords: Criticism, Translation, Carmen Garces, Khawla Hamdi, In My Heart A Hebrew Gir.

Introduction

Today, criticism and evaluation of translation has a special place among researchers. The analysis and evaluation of translation plays an important role in improving the quality of translated texts, and with a criterion-oriented view, it analyzes and evaluates the weaknesses and shortcomings in the translation, including reductions, increases and deletions of taste and without logical reasoning. Researchers in

the field of translation studies have tried to provide criteria for evaluating and measuring the quality of translated texts. This issue makes the negative reactions to criticism and evaluation of translations to be at their lowest level and criticism is institutionalized in the scientific and academic community and among the owners of the translated works. One of the most prominent criteria and methods presented by theorists and experts in the field of translation studies is the model of Carmen Valero Garces (1994). In order to compare the similarities between two source and destination texts, Garces proposes four levels of analysis to evaluate the translation, which, according to him, sometimes overlap.

Research Review

A: Researches that have considered the evaluation of translation from Arabic to Persian based on the Garces model:

-Syedani Ali et al. (2016), in the article "Criticism and analysis of the Persian translation of the novel "Heart of Al-Lil" with the title "Del Shab" based on the model of Garces" Kazem Al-Yasin's translation of the novel "Heart of Al-Lil" based on the four levels of the theory of Mrs. Carmen Garces has been investigated. The authors have come to the conclusion that Al Yassin's translation has been more successful and acceptable in two semantic-lexical and syntactic-morphological levels than the other two levels.

- Sepasfar (2017), in a thesis entitled "Criticism of the translations of Abdurrahman Manif's Middle Eastern novel based on the Garces evaluation model", has criticized the quality of these translations using the Garces model.

B: Researches that have analyzed Persian to Arabic translation using the Garces model:

- Motaghizadeh, Issa and Seyyed Alaanqizadeh (2016) in a research entitled "Evaluation of the translation of Persian literary texts into Arabic based on Carmen Garces model (the message of the leader of the revolution on the occasion of Hajj season 2015 for example) Garces translation evaluation model in the translation of Arabic texts have been explored Although the objective example of the authors is only one Arabic text, they have generalized their results to Arabic texts and have reached results, including: cultural differences and appropriate equivalence based on these differences is one of the important challenges facing translators.

C: Researches that have investigated different translations of the Holy Quran and evaluated them based on the Garces model:

- Rahimi Khoygani, Mohammad (2016) in the article "Lexical criticism of Musavi Garmarudi's translation of the Holy Qur'an (based on the semantic-lexical level of Garces)" based on one of the levels of the Garces model, he evaluated Garmarudi's translation of the Holy Qur'an and the cases that It can be measured by using the Garces model in the mentioned translation, which is listed in detail in his article.

- Anuri (2016) in a dissertation entitled "Criticism of the translation of verbally similar verses in the stories of the Holy Quran based on the approach of Carmen Garces", he extracted the translation of examples of similar words in the stories of the Holy Quran and based on the approach of Garces, he came to the conclusion that the translation These verses have the level of acceptability and sufficiency.

Research Methodology

With the help of the descriptive-analytical method, the present research has compared a part of the original text of the novel "Fei Kaalbi Anthi Ibriya" with the translated text of "That Jewish Girl" by Mrs. Asma Khajezadeh based on the perspective and index of the Garces model, and the source text And the destination has been investigated and evaluated by applying the two levels of semantic-lexical and syntactic-word-formation of Garces's four-level model in order to analyze the amount of reflection of the original text in the translated text.

Conclusion

After examining and criticizing the translation of the book based on two levels of semantic-lexical and syntactic-lexical level of Garces four-level theory, the following results were obtained:

1. The most prominent components of the semantic-lexical levels in the translation of the novel "In the Heart of a Hebrew Woman" are cultural or functional equivalents, syntactic expansion, syntactic contraction, specific versus general or vice versa, and ambiguity.
2. At the syntactic-lexical level, the most prominent components are literal translation, adaptation, syntactic change or grammar, change of perspective, explanation or expansion of meaning, reduction and deletion, and change of sentence type in translation.
3. Cultural equivalence, syntactic expansion, specific versus general or vice versa in the Garces model are among the positive features of a translation at the semantic-lexical level, and syntactic complexity and ambiguity are among the negative features of a translation.

Based on the Garces model, at the syntactic-lexical level, literal translation is one of the negative characteristics of a translation, and six characteristics of syntactic change, adaptation, change of perspective, expansion of meaning, reduction and deletion, and change of sentence type are evaluated in positive translation.

----- پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی -----

دوره ۱۴، شماره ۳۰، بهار و تابستان ۱۴۰۳، ۲۵۵-۲۹۰

rctall.atu.ac.ir

DOI: [10.22054/rctall.2024.77146.1710](https://doi.org/10.22054/rctall.2024.77146.1710)

ارزیابی ترجمه فارسی رمان فی قلبی اثنی عبریة بر پایه الگوی

کارمن گارسس

کارشناسی ارشد رشته مترجمی زبان عربی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

فاطمه سواری * ID

استاد، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

نعیم عموری ID

چکیده

نقد و ارزیابی ترجمه یکی از مهم‌ترین زمینه‌های مطالعاتی بر پایه بنیان‌های پژوهش‌های علمی به شمار می‌رود که به منظور سنجش و تشخیص سطح کیفی متون ترجمه شده صورت می‌پذیرد. لازمه این نقد و ارزیابی، کمک گرفتن از پژوهش‌های زبان‌شناختی نظریه‌پردازان مطرح در حوزه مطالعات ترجمه است. یکی از مهم‌ترین الگوهای ارزیابی در حوزه مطالعات ترجمه، الگوی ترجمه کارمن گارسس است. پژوهش پیش‌رو با روشی توصیفی-تحلیلی بر آن است تا با بهره‌گیری از الگوی پیشنهادی کارمن گارسس به عنوان یک سنج و الگوی ارزیابی کیفیت ترجمه، رمان «فی قلبی اثنی عبریة» از خولته حمدی با ترجمه اسماء خواجه‌زاده را بررسی و ارزیابی کند. کارمن گارسس چهار سطح را برای سنجش و ارزیابی ترجمه‌ها پیشنهاد می‌دهد که عبارتند از: ۱- سطح معنایی- لغوی، ۲- سطح نحوی- واژه‌ساختی (صرفی)، ۳- سطح گفتمانی- کاربرد و ۴- سطح سبکی- مقصود شناختی. به دلیل گستردگی سطوح چهارگانه گارسس، پژوهش حاضر صرفاً به بررسی دو سطح معنایی- لغوی و نحوی- واژه‌ساختی پرداخته و به این نتیجه می‌رسد که برجسته‌ترین مؤلفه‌های سطوح معنایی- لغوی در این ترجمه، معادل فرهنگی یا کارکردی، بسط نحوی، قبض نحوی، ابهام و خاص در برابر عام یا برعکس است و در سطح نحوی- واژه‌ساختی، برجسته‌ترین مؤلفه‌ها را ترجمه تحت‌اللفظی، اقتباس، تغییر نحوی یا دستورگردانی، تغییر دیدگاه، توضیح یا بسط معنی، تقلیل و حذف، تغییر نوع جمله در ترجمه تشکیل می‌دهد و با نظر به اینکه میزان کفایت و مقبولیت یک ترجمه بر اساس شمارش ویژگی‌های مثبت و منفی آن سنجیده می‌شود و هرچه تعداد ویژگی‌های مثبت متن ترجمه شده بالاتر باشد به همان میزان کفایت و مقبولیت آن نیز بالاتر است، می‌توان گفت ترجمه خواجه‌زاده مطابق با الگوی گارسس از کفایت و مقبولیت مطلوبی برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: نقد، ترجمه، کارمن گارسس، خولته حمدی، فی قلبی اثنی عبریة.

۱. مقدمه

نقد و ارزیابی ترجمه از جمله مهم‌ترین و پرکاربردترین زمینه‌های مطالعات ترجمه به شمار می‌رود که امروزه جایگاه ویژه‌ای را در بین پژوهشگران و محققان به خود اختصاص داده است. تحلیل و ارزیابی ترجمه نقش مهمی در ارتقای کیفیت متون ترجمه شده دارد؛ زیرا هنگام سنجش متون ترجمه شده، ویژگی‌های مثبت و منفی ترجمه را واکاوی کرده و با نگاهی معیارمدار، ضعف‌ها و کاستی‌های موجود در ترجمه از جمله کاهش‌ها، افزایش‌ها و حذف‌های سلیقه‌ای و بدون استدلال منطقی را تحلیل و ارزیابی می‌کند. سپس منتقد پیشنهادهای دقیق و مشخص خود را برای اصلاح و بهبود ترجمه ارائه می‌دهد. همین امر فضا را برای ترجمه‌ها و نشر آثار بیشتر و کیفی‌تر فراهم می‌سازد و زمینه‌ای مناسب برای رقابت مثبت به منظور بهبود کیفیت ترجمه‌ها را فراهم می‌آورد. در نتیجه، شاهد ترجمه‌هایی با کیفیت بهتر و مقبولیت بیشتری خواهیم بود. در همین راستا پژوهشگران حوزه مطالعات ترجمه کوشیده‌اند تا معیارهایی جهت ارزیابی و سنجش کیفی متون ترجمه شده ارائه دهند. این مسئله باعث می‌شود تا واکنش‌های منفی به نقد و ارزیابی ترجمه‌ها به کم‌ترین حد خود رسیده و نقدپذیری در جامعه علمی و دانشگاهی و نزد صاحبان آثار ترجمه شده، نهادینه شود.

یکی از برجسته‌ترین معیارها و روش‌های مختلفی که از سوی نظریه‌پردازان و متخصصان حوزه مطالعات ترجمه ارائه شده است، الگوی «کارمن والرو گارسس»^۱ (۱۹۹۴) است. گارسس برای مقایسه شباهت‌های میان دو متن مبدأ و مقصد، چهار سطح تحلیلی را برای ارزیابی ترجمه پیشنهاد می‌دهد که به گفته خودش گاه با هم تداخل پیدا می‌کنند.

پژوهش پیش‌رو با کمک گرفتن از روش توصیفی-تحلیلی، هم‌سنجی بخشی از متن اصلی رمان «فی قلبی اثنی عبریة» با متن ترجمه «آن دختر یهودی» از اسما خواجه‌زاده را بر پایه دیدگاه و شاخص الگوی گارسس به عهده داشته و متن مبدأ و مقصد را با کاربست دو سطح معنایی-لغوی و نحوی-واژه‌ساختی از الگوی چهار سطحی گارسس به بررسی

1. Garces, C. V.

و ارزیابی گذاشته است تا میزان بازتاب متن اصلی در متن ترجمه شده را واکاوی کرده و در این راستا به پرسش‌های زیر پاسخ گوید:

- برجسته‌ترین مؤلفه‌های سطوح معنایی- لغوی و نحوی- واژه‌ساختی در ترجمه‌خواجه‌زاده کدام است؟

- ویژگی‌های مثبت و منفی ترجمه بیان شده در چه بخش‌هایی متجلی است؟

۲. پیشینه پژوهش

در زمینه نقد و ارزیابی ترجمه بر پایه الگوی گارسس تاکنون پژوهش‌های متعددی صورت گرفته است که مهم‌ترین آن‌ها را می‌توان بر اساس نمونه موردی پژوهش در ذیل چهار بخش به شرحی که در ادامه ارائه شده است، دسته‌بندی کرد.

الف- پژوهش‌هایی که با استناد به الگوی گارسس، ارزیابی ترجمه از زبان عربی به زبان فارسی را مدنظر داشته‌اند:

* فرهادی (۱۳۹۲) در پایان‌نامه خود با عنوان «نقد و ارزیابی آثار ترجمه شده غسان کنفانی در سه بخش قصص، روایات و مسرحدات» به واکاوی میزان کفایت و مقبولیت ترجمه‌ها بر اساس ویژگی‌های مثبت و منفی آن‌ها پرداخته است.

* علی صیادانی و همکاران (۱۳۹۶) در مقاله «نقد و بررسی ترجمه فارسی رمان «قلب الیل» با عنوان «دل شب» بر اساس الگوی گارسس» ترجمه کاظم آل یاسین از رمان «قلب اللیل» را بر اساس سطوح چهارگانه نظریه کارمن گارسس مورد بررسی قرار داده است. نویسندگان به این نتیجه رسیده‌اند که ترجمه آل یاسین در دو سطح معنایی- لغوی و نحوی- صرفی نسبت به دو سطح دیگر از موفقیت و مقبولیت بیشتری برخوردار بوده است.

* سپاس‌فر (۱۳۹۷) در پایان‌نامه خود با عنوان «نقد ترجمه‌های رمان شرق‌المتوسط عبدالرحمن منیف بر اساس الگوی ارزیابی گارسس»، میزان کیفیت این ترجمه‌ها را با استفاده از الگوی گارسس به‌بوته نقد گذاشته است.

ب- پژوهش‌هایی که با استفاده از الگوی گارسس ترجمه فارسی به عربی را واکاوی کرده‌اند:

* عیسی متقی‌زاده و سید علاءنقی‌زاده (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی ترجمه متون ادبی فارسی به عربی بر اساس مدل کارمن گارسس (پیام رهبر انقلاب به مناسبت موسم حج ۱۳۹۵ برای نمونه)» مدل ارزیابی ترجمه گارسس را در ترجمه متون عربی به کنکاش گذاشته‌اند. هر چند مصداق عینی نویسندگان، تنها یک متن عربی است، اما نتایج خود را به متون عربی تعمیم داده‌اند و به نتایجی دست یافته‌اند؛ از جمله: تفاوت‌های فرهنگی و معادلیابی مناسب بر اساس این اختلافات یکی از چالش‌های مهم پیش‌روی مترجمان است.

ج- پژوهش‌هایی که به ارزیابی ترجمه متون از زبان انگلیسی به زبان فارسی بر اساس الگوی گارسس پرداخته‌اند:

* ناصر رشیدی و شهین فرزانه (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی و مقایسه ترجمه‌های فارسی رمان شاهزاده و گدا اثر مارک تواین^۱ بر اساس الگوی گارسس (۱۹۹۴)» به پیاده‌سازی الگوی گارسس جهت نقد و ارزیابی متون ترجمه شده بر چهار ترجمه فارسی رمان شاهزاده و گدا همت گذاشته‌اند. نویسندگان با بهره‌گیری دو شاخصه کفایت و مقبولیت، ترجمه‌های رمان را ارزیابی کرده‌اند و به این نتیجه دست یافته‌اند که الگوی گارسس، الگوی چهارچوب‌مدار و دقیقی جهت بررسی و نقد متون ترجمه شده است.

د- پژوهش‌هایی که به بررسی ترجمه‌های مختلف قرآن کریم پرداخته و ارزیابی خود را بر پایه الگوی گارسس انجام داده‌اند:

* محمد رحیمی خویگانی (۱۳۹۶) در مقاله «نقد واژگانی ترجمه موسوی گرمارودی از قرآن کریم (با تکیه بر سطح معنایی- لغوی گارسس)» بر پایه یکی از سطوح الگوی گارسس به ارزیابی ترجمه گرمارودی از قرآن کریم پرداخته است و مواردی را که می‌توان با کاربری الگوی گارسس در ترجمه بیان شده سنجید به شکلی تفصیلی در مقاله خود برشمرده است.

* انوری (۱۳۹۶) در پایان‌نامه خود با عنوان «نقد ترجمه آیات متشابه لفظی در قصص قرآن کریم بر اساس رویکرد کارمن گارسس»، ترجمه نمونه‌های متشابه لفظی را در داستان‌های

1. Twain, M.

قرآن کریم استخراج کرده و با تکیه بر رویکرد گارسس به این نتیجه رسیده است که ترجمه این آیات از سطح مقبولیت و کفایت برخوردار است.

* امرائی، محمد حسن (۱۳۹۷) در مقاله «نقد و ترجمه کیفیت ترجمه قرآن آیه الله یزدی بر اساس نظریه گارسس» به بررسی ترجمه متنی مقدس بر پایه الگوی گارسس اقدام نموده است؛ با این استدلال که این الگو را می‌توان جهت ارزیابی متون متعددی پیاده کرد. نویسنده به این نتیجه رسیده که ترجمه آیه الله یزدی از نظر توضیح و بسط خلاقانه، همانندی قبض و بسط نحوی، دستورگردانی و همچنین انتقال ابهام، نمونه‌ای بسیار نیکو است و قابلیت نقد و ارزیابی بر اساس الگوی گارسس را داراست.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی و سنجش کیفی ترجمه رمان «فی قلبی اثنی عشریة» با عنوان «آن دختر یهودی» و با تکیه بر دو سطح معنایی- لغوی و نحوی- واژه‌شناختی در الگوی پیشنهادی گارسس، ترجمه یاد شده را به بوه تحلیل و نقد می‌گذارد و با استناد به داده‌های الگوی پیش گفته به بیان ویژگی‌های مثبت و منفی و سطح کفایت و مقبولیت این ترجمه می‌پردازد.

۴. ادبیات نظری

۴-۱. نقد و ارزیابی ترجمه

پژوهش‌های بسیاری با رویکردهای مختلف جهت افزایش سطح کیفی ترجمه‌ها ارائه شده است؛ برخی از این رویکردها، نقد ترجمه را از بنیان بر پایه مقابله و در برابر هم گذاشتن دو متن استوار کرده‌اند. در این پژوهش‌های نقدی، تحلیل متن مقصد نخستین مرحله ارزیابی به شمار می‌رود و در آن بر انتقال روح کلی اثر و نادیده گرفتن خطاهای کم اهمیت مترجم تأکید می‌شود و با پرهیز از ذهنیت‌گرایی و اظهارنظرهای سلیقه‌ای، منتقد را ملزم به مقابله دو متن و داوری بر اساس معیارهای عینی می‌کند (خان‌جان، ۲۰۱۹: ۱۱۹).

گارسس نیز ضمن در نظر داشتن اهمیت مقابله دو متن مبدأ و مقصد، سطوح مقابله را به چهار سطح ساختاری گسترش می‌دهد تا مترجم به عنوان رابط میان متن مبدأ و متن مقصد، بتواند برابرنهادهای درست و دقیقی را به زبان مقصد انتقال دهد؛ به گونه‌ای که

بازتاب‌دهنده معنا و مفهوم متن اصلی به متن ترجمه شده باشد تا خواننده متن مقصد، همان مفهومی را دریابد که خواننده متن مبدأ برداشت کرده است.

۴-۲. الگوی کارمن گارسس

مدل‌ها و الگوهای متفاوتی به عنوان شاخص و معیار برای ارزیابی ترجمه از سوی نظریه‌پردازان و منتقدان حوزه مطالعات ترجمه ارائه شده است. یکی از این نظریه‌پردازان کارمن والرو گارسس (۱۹۹۴) است. گارسس مدل‌هایی برای ارزیابی ترجمه ارائه کرده است که به عنوان معیاری مناسب برای سنجش متون ترجمه شده به کار می‌رود. وی الگویی ترکیبی را در ارزیابی ترجمه ارائه کرده که مرکب از مدل پیشنهادی وینه و دار بلنه^۱ (۱۹۵۸) همچنین دیدگاه‌ها و نظریات دیگر صاحب نظران در زمینه مطالعات ترجمه است؛ صاحب نظرانی مانند نایدآ، نیومارک^۲، دلisle^۴، وازکه ایورا^۵، مونن^۶، نوبرت^۷، سنتویو یاتوری^۸ است (رشیدی و فرزانه، ۱۳۸۹: ۴۹).

کفایت و مقبولیت هر ترجمه در الگوی گارسس بر پایه شمارش ویژگی‌های مثبت و منفی آن ترجمه تعیین می‌شود؛ به این معنا که هرچه شمار ویژگی‌های مثبت یک ترجمه بیشتر باشد به همان مقدار از کیفیت بالاتری برخوردار است و برعکس، کیفیت پایین یک ترجمه نتیجه تعداد زیاد ویژگی‌های منفی آن است. در این الگو، ویژگی‌هایی همچون؛ معادل فرهنگی یا کارکردی، بسط نحوی، تغییر نحوی، تغییر دیدگاه، توضیح یا بسط معنی، تقلیل و حذف و تغییر نوع جمله در ترجمه، جزو ویژگی‌های مثبت ارزیابی شده و پاره‌ای از ویژگی‌ها مانند؛ قبض نحوی، ابهام و ترجمه تحت‌اللفظی در شمار ویژگی‌های منفی یک ترجمه آمده است.

1. Vinay, J. P. & Darblenet, J.
2. Nida, E. A.
3. Newmark, P.
4. Delisle, J.
5. Wazquez, A.
6. Mornin, G.
7. Neubert, A.
8. Sentoio Yaturi

گارسس چهار سطح تحلیلی را برای ارزیابی ترجمه پیشنهاد می‌کند که به گفته خودش گاه باهم تداخل پیدا می‌کنند. این چهار سطح عبارتند از: الف- معنایی- لغوی، ب- نحوی- صرفی، ج- گفتمانی- کارکردی و د- سبکی- منظورشناختی که هر کدام از این سطوح زیرمجموعه‌هایی نیز دارند.

در واقع، مزیت اصلی الگوی گارسس نسبت به سایر نظریه‌های ارائه شده در حوزه ترجمه در این است که الگوی ارائه شده یک الگوی جامع و فراگیر بوده و تا حدود زیادی تمامی جنبه‌های نقدی ترجمه را در خود دارد؛ زیرا بنیان‌های اصلی آن بر پایه چندین الگوی پیشنهادی در ترجمه از جمله؛ الگوهای وینه و داربلنه، نیومارک، نایدا، وازکه ایورا، مونن، دلیل، سنتیو یا توری و نوبرت، استوار است و می‌تواند به مثابه نظریه‌ای چندجانبه در ارزیابی ترجمه‌های مختلف به کار گرفته شود.

۵. کاربست الگوی گارسس

پژوهش حاضر در تلاش است ترجمه رمان «فی قلبی اثنی عشریة» از اسماء خواجه‌زاده را با متن اصلی تطبیق داده و بر اساس الگوی گارسس مورد نقد و ارزیابی قرار دهد. برای دستیابی به این مهم، نخست سطح معنایی- لغوی دو متن واکاویده شده، سپس سطح نحوی-واژگانی آن به سنجش گذاشته شده است.

۵-۱. سطح معنایی- لغوی

مطابق الگوی گارسس، این سطح شامل زیرمجموعه‌های معادل فرهنگی یا کارکردی، بسط نحوی (افزایش)، قبض نحوی (کاهش)، خاص در برابر عام یا برعکس و ابهام است.

۵-۱-۱. معادل فرهنگی یا کارکردی

برخی واژگان در زبان مبدأ بار معنایی فرهنگی و یا کارکردی مختص به خود را دارند که باید بتوان با معادل مناسب و کارکردی در زبان مقصد جایگزین شوند که لازمه آن آشنایی کامل مترجم با فرهنگ زبان مقصد است. در روش معادل فرهنگی یا کارکردی، مترجم از دانش فرازبانی خویش بهره می‌جوید و واژه فرهنگی یا کارکردی زبان مبدأ را با مشابه

آن در زبان مقصد جایگزین می‌کند. برای این بخش می‌توان به نمونه‌هایی که در ادامه ارائه شده است، اشاره کرد.

متن اصلی: «إن من لا يؤمن بدین الاسلام یذهب الی النار.» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۹)
ترجمه فارسی: «کسی که به اسلام اعتقاد نداشته باشد به جهنم می‌رود» (خواجه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۹).

در این عبارت، مترجم واژه «النار» به معنای آتش را با برابر نهاد «جهنم» یکی دانسته و جهنم را که نمود فرهنگی بیشتری دارد، جایگزین واژه آتش کرده است. در واقع، به جهنم رفتن یا به درک واصل شدن همان معنای «یذهب إلى النار» را در زبان عربی ارائه می‌دهد.

متن اصلی: «فی قلبی أنثی عبریة» (عنوان روی جلد متن عربی)
ترجمه فارسی: «آن دختر یهودی» (عنوان روی جلد ترجمه فارسی)

در متن اصلی، واژه «عبریة» آمده است که در بافتار فرهنگی نویسنده رمان به دختران یهودی گفته می‌شود و مترجم فارسی به جای گزیده‌برداری واژه عربی، دست به معادل‌سازی بومی زده است.

همان‌طور که پیشتر اشاره شد؛ معادل فرهنگی یا کارکردی در الگوی گارسس از جمله ویژگی‌های مثبت یک ترجمه برشمرده شده است. در مثال‌های بالا نیز جایگزین شدن معادل فرهنگی مناسب برای واژه عربی که در زبان فارسی پذیرفته شده و متداول است، میزان پذیرش متن ترجمه شده را نزد خوانندگان فارسی‌زبان افزایش خواهد داد.

۵-۱-۲. بسط نحوی (افزایش)

گسترش نحوی به معنای افزودن یک یا چند واژه به متن ترجمه به دلیل ضرورت و تنگناهای دستور زبانی است. در این شیوه، مفهومی که در متن مبدأ به شکل تلویحی به آن اشاره شده باید در زبان مقصد به آن تصریح شود که لازمه آن، افزودن یک یا چند واژه به متن ترجمه است (Garces, 1994: 82). به عبارت دیگر، مترجم مؤلفه‌هایی را به عنوان

برابرنهاد واژه و اصطلاحات زبان مبدأ قرار می‌دهد که ساختارهای زبانی همانند ضمائر و اشاره‌های مجازی و کنایی که با توجه به بافتار متن در تقدیر گرفته می‌شود در ترجمه به آن‌ها تصریح شده و بیان می‌شوند (صیادانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۹۸).

متن اصلی: «إن تصرفاتها تبدو غريبة اليوم» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۹).

ترجمه فارسی: «رفتارهایش امروز عجیب و غریب است» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۷).

در این عبارت، مترجم واژه «غریبه» را با برابرنهاد «عجیب و غریب» ترجمه کرده و واژه عجیب را بر متن اصلی افزوده است، چراکه در ساختار زبان فارسی، واژه «عجیب» معمولاً با واژه «غریب» همراه است.

متن اصلی: «...أن تخرج الصغيرة و لا تجده فتفزع» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۵).

ترجمه فارسی: «... دخترک از مسجد بیرون بیاید و او را پیدا نکند و بترسد» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۲).

در این جمله، واژه «مسجد» در متن مبدأ نیامده است و با ضمیر و یا اسم اشاره‌ای نیز به آن اشاره نشده است، اما مترجم ترجیح داده است تا جهت ارجاع ندادن خواننده به بافت پیشین رمان در ترجمه فارسی، واژه «مسجد» را صراحتاً بیان دارد.

متن اصلی: «كانت والدتها قد أوصته بالحفاظ على دينها و عدم محاولة التأثير عليها» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۹).

ترجمه فارسی: «مادر ریما به جاکوب وصیت کرده بود ریما پیرو دین خودش بماند و جاکوب سعی نکند او را تحت تأثیر قرار دهد» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۶).

در این بخش از رمان، ضمائر مذکر و مؤنث به صورت اسم خاص ترجمه شده‌اند. به دلیل اینکه در دستور زبان فارسی، ضمائر برای مذکر و مؤنث به یک صورت به کار می‌رود، اما در زبان عربی با تغییر شکل ضمائر، مرجع جنسیتی ضمیر مشخص می‌شود. نمونه دیگری برای این موضوع، عبارت ذیل است:

متن اصلی: «لذلك لم يفكر مطلقا في حرمانها» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۹).
ترجمه فارسی: «جاکوب اصلاً به این فکر نیفتاد که برنامه ریما را بهم بزند» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۶).

در عبارت بالا، ضمیر پنهان در فعل «لم يفكر» به جاکوب بازمی‌گردد. مترجم در ترجمه، ضمیر را به اسم تبدیل کرده است تا خواننده را از سختی دنبال کردن مرجع ضمیر بازدارد و ابهام متن را برطرف سازد (اصغری و علی‌یاری، ۱۳۹۴: ۱۵۱). همچنین در همین عبارت، مصدر «حرمان» در ساختار فعلی ترجمه شده است تا بیشتر با ساختار زبان فارسی هماهنگ شود.

متن اصلی: «لم يكن يوماً فائقَ الذكاء بل لعله كان تلميذاً ذا مستوى متوسط» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۲).

ترجمه فارسی: «چون خودش نه تنها هیچ وقت دانش آموز باهوشی نبود بلکه سطح تحصیلی متوسطی داشت» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۰).

در اینجا مترجم عبارت‌های «چون خودش نه تنها» و «تحصیلی» را به متن اصلی افزوده است. این امر به صورت اختیاری از جانب مترجم در تقدیر گرفته شده است و حذف آن تأثیری در تغییر معنای جمله نمی‌گذارد.

متن اصلی: «وظل يحتفظ بتلك المشاعر لها وحدها» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۷).
ترجمه فارسی: «و آن موقع این احساسات پدران را فقط نسبت به این دختر داشت» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۶).

در اینجا مترجم عبارت «پدران» را که در متن اصلی وجود ندارد به متن ترجمه افزوده است و نوع احساس را برای مخاطبان روشن کرده است؛ احساسی که با مراجعه به بافت کلی متن اصلی قابل دریافت است.

مثال‌هایی که در زیرگروه بسط نحوی ذکر شد، نشان می‌دهد که این ویژگی که در شمار ویژگی‌های مثبت یک ترجمه در الگوی گارسس آمده است بر وضوح ترجمه

افزوده و علاوه بر پذیرفته بودن متن ترجمه شده در زبان مقصد و انطباق آن با مؤلفه‌های معنایی و عناصر دستوری دو زبان مبدأ و مقصد و رساندن دقیق پیام موردنظر نویسنده متن اصلی بر میزان پذیرش متن از سوی خوانندگان فارسی‌زبان می‌افزاید.

۵-۱-۳. قبض نحوی (کاهش)

قبض نحوی یا کاهش، عکس بسط نحوی است. در این روش یک واژه جایگزین چند واژه در زبان مقصد می‌شود (Garces, 1994: 82). به دیگر سخن، قبض نحوی به کار بردن یک واژه در زبان مقصد در برابر چند واژه از زبان مبدأ است (امرائی، ۱۳۹۷: ۲۰). مترجم به دلایل مختلفی به آوردن حداقل عبارت اکتفاء کرده و واژگان کمتری را نسبت به واژگان زبان مبدأ به کار می‌برد.

متن اصلی: «...یقرأ علیها القصص و الحکایات و یستمع بانفعالاتها البرئیة و ضحکاتها العفویة.» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۸)
ترجمه فارسی: «برایش قصه می‌خواند، از کارهای بچه‌گانه و خنده‌های لذت می‌برد» (خواجه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۵).

مترجم در این جمله عبارت «و الحکایات» و «العفویة» را ترجمه نکرده و تنها به آوردن یک برابر نهاد اکتفا کرده است. می‌توان برای واژه‌های «القصص» و «الحکایات» به یک معادل در زبان فارسی اکتفا کرد؛ چون هر دو به یک معنا به کار می‌روند، اما حذف واژه «العفویة» به عنوان صفت «ضحکات» به متن اصلی آسیب می‌زند.

با توجه به ترجمه ارائه شده می‌توان گفت که قبض نحوی یا کاهش از ویژگی‌های منفی یک ترجمه در الگوی گارسس است؛ این در حالی است که صدور یک قانون دقیق و بی‌چون و چرا برای ارزیابی ترجمه‌های مختلف و چینش آن‌ها در یک چهارچوب غیرقابل تغییر درست به نظر نمی‌رسد. در عبارت نخست، حذف «الحکایات» را در متن ترجمه شده نمی‌توان منفی ارزیابی کرد و آن را یک کاستی برای ترجمه به شمار آورد و این در حالی است که حذف واژه دوم؛ یعنی «العفویة» برخلاف نمونه نخست از کیفیت ترجمه کاسته و معنای مورد نظر نویسنده رمان را به شکلی دقیق منتقل نمی‌کند.

متن اصلی: «...و جمال ثناياه المتخلية عن كل أشكال البهجة ... ولم تكن روح البساطة لتنفذ شيئاً من سحر جماله باستثناء الصومعة فإنها تظهر وكأنها الجزء الذي يجوز للمصمم أن يتصرف فيه ليطلع المعلم بطابع يميزه عن بقية المعالم الجريئة الأخرى» (حمدي، ۲۰۱۲: ۱۳).

ترجمه فارسی: «شکوه زیبایی داخل آن تقلبی نبود و روح سادگی چیزی از زیبایی سحرانگیزش کم نمی کرد در این میان فقط گنبد مسجد طوری نمایان بود که انگار طراح می تواند آن را به شکلی متمایز با بقیه آثار جربه تغییر دهد» (خواجه زاده، ۱۳۹۷: ۱۱).

مترجم در این عبارت، جمله «المتخلية عن كل اشكال البهجة» را با روش کاهش نحوی، «تقلبی» ترجمه کرده و عبارت «الجزء الذي» را نیز در ترجمه انداخته است.

متن اصلی: «فكيف ستكون حياته حين تزدان بأطفال من المرأة التي أحبها و رضيها زوجة؟!» (حمدي، ۲۰۱۲: ۲۴)

ترجمه فارسی: «اگر در زندگی خودش از همسر محبوبش بچه دار می شد محبتش به کجاها می رسید؟!» (خواجه زاده، ۱۳۹۷: ۲۲)

در عبارت بالا، ملاحظه می شود که مترجم برای عبارت «المرأة التي أحبها و رضيها زوجة» که ترجمه تحت اللفظی آن: «زنی که دوستش داشت و او را به عنوان همسر پذیرفت» است از عبارت «همسر محبوبش» استفاده کرده است. در حقیقت، در اینجا با قبض ترجمه و حذف عبارت «او را به عنوان همسر پذیرفت»، عنصر زمان از متن ترجمه حذف شده است و این خود به ایجاد خلل در انتقال معنای مورد نظر نویسنده انجامیده است.

متن اصلی: «...لكنه سرعان ما يعود أدراجه بعد جولة قصيرة» (حمدي، ۲۰۱۲: ۱۵).

ترجمه فارسی: «اما بعد از يك گردش کوتاه سریع برمی گشت» (خواجه زاده، ۱۳۹۷: ۱۲).

در این جمله، معادل تحت‌اللفظی عبارت «يعود أدراجہ» (پله‌هایش را برمی‌گردد) است، مترجم با حذف معادل واژه «أدراج» یا همان «پله‌ها» در ترجمه خود، معادلی را ارائه داده که در زبان فارسی کاربردی بوده و برای فرد فارسی‌زبان کاملاً قابل فهم است. نمونه‌هایی که در بالا ذکر شد به خوبی نشان می‌دهد که قبض نحوی را نمی‌توان به عنوان یک قانون کلی و قابل تعمیم برای ارزیابی منفی تمام نمونه‌های کاهش واژه در متون ترجمه شده در نظر گرفت؛ چه اینکه قبض نحوی الزاماً به انتقال معنا و کاهش کیفیت ترجمه نمی‌انجامد. همان‌گونه که می‌بینیم؛ در مثال اخیر مترجم با حذف یک واژه در ترجمه خود، برابرنهادی را با واژه‌های کمتر آورده است، اما ذکر واژه «پله‌ها» با توجه به اینکه عبارت «پله‌هایش را برمی‌گشت» در زبان فارسی متداول نیست از کفایت و مقبولیت متن ترجمه شده می‌کاست.

۵-۱-۴. خاص در برابر عام یا برعکس

در روش «خاص در برابر عام» واژه‌ای خاص به عام و یا برعکس ترجمه می‌شود. گاهی مترجم واژه و یا اقلام بزرگ‌تر از واژه را که در زبان اصلی به صورت عام به کار برده شده را به شکل خاص ترجمه می‌کند و یا برعکس؛ به این معناکه واژه خاصی را با مقابل عام ترجمه می‌کند (Garces, 1994: 84).

متن اصلی: «ووضع یدہ علی کفِّها فی حنان و هو یهمس...» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۷)

ترجمه فارسی: «و با مهربانی دست روی دستش گذاشت...» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۶)

واژه «کف» در زبان اصلی خاص است و تنها بخشی از دست را شامل می‌شود. این واژه در ترجمه رمان به زبان فارسی با برابرنهاد «دست» و به صورت عام ترجمه شده است.

متن اصلی: «قادتہ قدماء الی غرفتها المغلقة» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۶).

ترجمه فارسی: «پاهایش او را به در بسته اتاق ریما کشاند» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۵).

ترکیب اضافی و وصفی «غرفتها المغلقة» در متن اصلی به صورت عام آمده است و بسته بودن به تمام اتاق نسبت داده شده است، اما در ترجمه فارسی، بسته بودن به «در» نسبت داده شده است که بخشی از اتاق است و ترجمه واژه عام به واژه خاص به شمار می‌رود.

متن اصلی: «اتسعت عیناه دهشة و ارتخت ذراعا من حولها» (حمیدی، ۲۰۱۲: ۲۹).
ترجمه فارسی: «چشم‌های جاکوب از تعجب گرد و دست‌هایش شل شد» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۹).

در متن اصلی واژه «ذراع» در معنای «بازو» به کار رفته است. مترجم معنای خاص «ذراع» را به معنای عام «دست» گسترش داده است و این‌گونه ترجمه متن مبدأ را به ساختار زبان فارسی نزدیک‌تر کرده است.

همان‌گونه که در مثال‌های یاد شده، پیداست، می‌توان قرار دادن به‌جا و درست یک واژه خاص در ترجمه یک واژه عام و یا برعکس که با حفظ ساختار متن مبدأ بتواند معنای مورد نظر نویسنده را به خواننده زبان مقصد منتقل کند از جمله ویژگی‌های مثبت یک ترجمه دانست که میزان کفایت و مقبولیت آن را بالا می‌برد. این ویژگی در نمونه مورد بررسی هم جزو ویژگی‌های مثبت ترجمه به شمار می‌رود که به انسجام متن ترجمه شده و انتقال درست و دقیق معنای مورد نظر نویسنده زبان مقصد انجامیده است.

۵-۱-۵. ابهام

گاهی در ترجمه متن اصلی «ابهام» وجود دارد که ناشی از ویژگی‌های خاص ساختار زبان مقصد و یا زبان مبدأ است. از نظر گارسس ممکن است ابهام در ترجمه عمدی یا سهوی باشد (Garces, 1994: 87) که در صورت عمدی بودن باید آن را انتقال داد، اما اگر سهوی باشد باید توسط مترجم اصلاح و برطرف شود (متقی‌زاده و نقی‌زاده، ۱۳۹۶: ۱۷).

متن اصلی: «فافلنت الصغیرة کفه...» (حمیدی، ۲۰۱۲: ۲۰)

ترجمه فارسی: «دخترک دستش را آزاد کرد...» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۷)

در اینجا عبارت «دخترک دستش را آزاد کرد» گنگ ترجمه شده است، چراکه ویژگی در آوردن و رها کردن دست‌ها همراه صرف کمی نیرو (افلتت) در ترجمه بازتاب نیافته است؛ از این رو، بهتر بود مترجم به جای عبارت «آزاد کرد» از عبارت «رها کرد» برای انتقال مفهوم متن اصلی استفاده می‌کرد.

متن اصلی: «و ارتخت ذراعاه من حولها» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۹).
ترجمه فارسی: «و دست‌هایش شل شد» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۹).

در عبارت بالا، واژه «ذراع» به معنای بازو برای حلقه کردن دور چیزی به کار رفته است، اما مترجم مفهوم رهایی حلقه دور چیزی را در ترجمه فارسی انتقال نداده است. بهتر بود به جای عبارت «دست‌هایش شل شد» از جمله «دستان حلقه شده‌اش و یا حلقه شده به دور او باز شد» استفاده می‌کرد.

متن اصلی: «فجأة سمع صوت انفجار مكتوم تلاه أزيز عنيف مع انهيار السيارة على جانبيها الايمن» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۰).
ترجمه فارسی: «ناگهان صدای انفجار خفه‌ای را شنید و پشت سرش همراه با صدای صغیری تند سمت راست ماشین پایین آمد» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۷).

همانگونه که ملاحظه می‌شود مترجم واژه «تلاه» را که به معنای «در پی آن و یا در ادامه آن» است در معنای «پشت سرش» ترجمه کرده است. همچنین واژه «صغیر» را که در اصل عربی است در ترجمه خود گنجانده است و همین مسئله خواننده را با نوعی ابهام مواجه کرده است.

متن اصلی: «مدت أشعة الشمس الساطعة خيوطها الذهبية في ذلك اليوم القاطن من أيام الصيف التونسي لتداعب الواحات و القرى المتناثرة و تدفئ ثنایها الى درجة الالتهاب» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۲).

ترجمه فارسی: «در آن روز داغ تابستانی تونس اشعه طلایی و درخشان خورشید سرکشیده بودند تا با آبادی‌ها و روستاها بازی کنند و آنها را به مرز سوختن برسانند» (خواج‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۰).

با توجه به همسنجی ترجمه بالا با متن عربی، متوجه خواهیم شد در ترجمه فارسی، عبارت «سرکشیده بودند» به نوعی گنگ و نامفهوم است و خواننده نمی‌تواند به خوبی مفهوم متن عربی را دریابد. مترجم کوشیده تا بدون صافی فرهنگی، واژه عربی را در قامت ترجمه‌ای ادبی بازتاب دهد، اما همین مسئله، میان متن اصلی و متن ترجمه فاصله انداخته است. بهتر بود مترجم عبارت «گسترانده بود» را جایگزین آن می‌کرد.

ابهام از ویژگی‌های منفی متون ترجمه شده به‌شمار می‌رود. در الگوی گارسس نیز این ویژگی در زیرگروه ویژگی‌های منفی یک ترجمه آمده است. مثال‌های بالا به‌خوبی نشان می‌دهد عدم دقت کافی از سوی مترجم در ترجمه عبارات به ایجاد ابهام در متن ترجمه شده می‌انجامد و با کاهش کیفیت ترجمه، میزان مقبولیت آن را نزد خواننده زبان مقصد پایین می‌آورد.

۲-۵. سطح نحوی - واژه ساختی

این سطح نیز زیرمجموعه‌های متعددی دارد که در عبارتند از: ترجمه تحت‌اللفظی، اقتباس، تغییر نحوی (دستور گردانی)، تغییر دیدگاه، توضیح یا بسط معنی، تلویح، تقلیل و حذف و تغییر نوع جمله که در ادامه به آن‌ها می‌پردازیم.

۱-۲-۵. ترجمه تحت‌اللفظی

در این روش که ترجمه «یک به یک» نیز نام دارد، مترجم به متن مبدأ مقید می‌ماند و ساختار نحوی متن مبدأ را به نزدیک‌ترین معادل آن در زبان مقصد بر می‌گرداند (Garces, 1994: 88). به عبارت دیگر، مترجم در برابر هر واژه از زبان مبدأ واژه‌ای از زبان مقصد را جایگزین می‌کند که گاهی منجر به نامفهوم شدن ترجمه می‌شود. «نیومارک ترجمه تحت‌اللفظی واژه به واژه، عبارت به عبارت، همانند به همانند، شبه جمله به شبه جمله حتی

استعاره به استعاره و ضرب‌المثل به ضرب‌المثل را ممکن و مطلوب می‌داند» (متقی زاده و نقی زاده، ۱۳۹۶: ۱۷۶).

در نگاه گارسس، مترجم گاه گریزی از ترجمه تحت‌اللفظی واژگان و یا اصطلاحات از زبان مبدأ به زبان مقصد ندارد و این نوع ترجمه را برای انتقال مفاهیم به شکلی واضح و قابل فهم برمی‌گزیند. در نمونه‌های زیر که در آن واژگان به صورت تحت‌اللفظی ترجمه شده‌اند، می‌توانیم ببینیم که گاهی این نوع ترجمه به ارائه متنی شفاف و انتقال صحیح معنا انجامیده است و گاهی نیز مترجم با ترجمه تحت‌اللفظی متن، فهم معنا را دشوار ساخته و ترجمه‌ای نامانوس و یا گنگ را در زبان مقصد ارائه داده است.

متن اصلی: «کان یحس بانفجارات صامته تحصل فی خلایا ساقه التی أصابتها...» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۲)

ترجمه فارسی: «او انفجارهای ساکت را در تک تک سلول‌های پایش که از اصابت...» (خواججه زاده، ۱۳۹۷: ۲۰)

ملاحظه می‌شود مترجم واژه‌های «انفجارات» و «صامته» را به صورت تحت‌اللفظی و تنها با کمک گرفتن از فرهنگ لغت و بدون مراجعه به دانسته‌های فرازبانی و معادل‌های فرهنگی ترجمه کرده است. به نظر انتخاب برابرنهاد «انفجارهای بی‌صدا» در ترجمه رمان به زبان فارسی می‌توانست بر زیبایی ترجمه بیفزاید.

متن اصلی: «و عکست إحمرارها علی واجهات المبانی» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۵)

ترجمه فارسی: «و سرخی‌اش خود را روی نمای ساختمان‌ها به نمایش می‌گذاشت» (خواججه زاده، ۱۳۹۷: ۳۵)

در این عبارت نیز مترجم «سرخ‌اش خود...» را «معادل عکست احمرارها» قرار داده است که بازتاب ترکیب اضافی «احمرار+ها» به شمار می‌رود. بهتر بود مترجم این جمله را «سرخ‌اش را بر نمای ساختمان‌ها منعکس می‌کرد» ترجمه می‌کرد تا برگردان فارسی کمتر گرفتار ابهام و گرت‌برداری عربی می‌شد.

متن اصلی: «و ظننا أن النجاح كان حليفهما» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۳)
ترجمه فارسی: «آن‌ها فکر می‌کردند حالا دیگر موفقیت متحد آن‌هاست» (خواج‌زاده، ۱۳۹۷: ۳۲)

همانگونه که ملاحظه می‌شود در عبارت بالا، واژه «متحد» که معنای تحت‌اللفظی «حلیف» است جمله را گنگ و نامأنوس کرده است. به نظر می‌رسد که عبارت «موفقیت یار آن‌هاست» جایگزین بهتری برای ترجمه عبارت بالا باشد.

۵-۲-۲. اقتباس

اقتباس به کمک گرفتن از معانی نزدیک و استعمال برابرنهادهای جافتاده اطلاق می‌شود. در واقع اقتباس همان معادل فرهنگی است که از طریق موقعیت مشابه به متن مقصد منتقل می‌شود (Garces, 1994: 81). در روش اقتباس، پیام متن مبدأ از رهگذر موقعیت‌های مشابه در زبان مبدأ انتقال می‌یابد.

متن اصلی: «اتسعت عیناه دهشة و ارتخت ذراعاه من حولها» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۹).
ترجمه فارسی: «چشم‌های جاکوب از تعجب گرد و دست‌هایش شل شد» (خواج‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۹).

در عبارت بالا، ترجمه جمله «اتسعت عیناه دهشة» با عبارت «چشمانش گشاد شد» در زبان فارسی معنای کارکردی ندارد؛ از این رو، مترجم در ترجمه خود از عبارت اقتباسی «از تعجب گرد شد» کمک گرفته است.

متن اصلی: «التفت إلى صاحبه الذي تكور على نفسه من الألم على الكرسي المجاور» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۰)

ترجمه فارسی: «نگاهی به دوستش انداخت که از درد به خود می‌پیچید» (خواج‌زاده، ۱۳۹۷: ۳۰)

مترجم در اینجا به دلیل کارکرد متفاوت عبارت «تکور علی نفسه» ناچار شده که به یک معادل روی بیاورد. معنی تحت‌اللفظی این جمله در فارسی روی «خودش جمع شد» است که در فارسی کارکردی ندارد.

متن اصلی: «كانت الأصوات المختلطة القادمة من السوق تطرق مسامعه...» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۴)

ترجمه فارسی: «صداهاى درهم بازار محکم در گوشش طنین می‌انداخت...» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۱)

عبارت «تطرق مسامعه» در معنای تحت‌اللفظی یعنی «گوش‌هایش را می‌زند». این اصطلاح در زبان فارسی کارکردی ندارد؛ از این رو، مترجم اصلاح «در گوشش طنین می‌انداخت» را که در فارسی کارکرد فراوانی دارد، جایگزین آن کرده است. هرچند این ترجمه به خوبی بار معنایی «تطرق» را بازتاب نداده است؛ چون طنین انداختن برخلاف واژه «تطرق» بار مثبت و تأثیر روان‌شناختی بهتری را القا می‌کند. توجه کافی به بار معنایی واژگان، می‌تواند در بازتاب سبک متن اصلی کمک کند (نصیری، ۱۳۹۰: ۵۴).

متن اصلی: «كانت علامات الألم واضحة على ملامحه. لم يفقد الوعي بعد» (حمدی، ۲۰۱۲: ۴۲).

ترجمه فارسی: «احمد هنوز بی‌هوش نشده بود، اما پیدا بود که درد می‌کشد» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۴۳).

در این عبارت نیز جمله «پیدا بود که درد می‌کشد» به صورت اقتباسی، جایگزین عبارت «درد از سیمایش پیدا بود» شده است. هر چند در ترجمه فارسی استدلال حسی پیدا بودن درد روی شخصیت داستان، بازتاب زبانی نیافته و تنها در بستر فرهنگی بیان شده است. با توجه به نمونه‌هایی که ذکر شد، در می‌یابیم که مترجم در سه مورد مطابق با ویژگی‌های مثبت ترجمه در الگوی گارسس موفق عمل کرده و با جایگزین کردن برابرتهایی که در زبان مقصد متداول است، میزان کیفیت و مقبولیت ترجمه خود را

افزایش داده است، اما در مثال اخیر، معادل فرهنگی مناسب در برابر جمله عربی در متن اصلی آمده است، اما آشکار بودن درد در سیمای شخصیت داستانی که برای مخاطب عرب‌زبان در متن رمان بیان می‌شود دربردارنده جنبه‌ای حسی است که در ترجمه فارسی با تغییر جمله به مخاطب منتقل نخواهد شد.

۵-۲-۳. تغییر نحوی (دستور گردانی)

در این شیوه، مترجم به دلایلی مانند نبود ساختار مشابه، غیرطبیعی شدن ترجمه و یا خلاء واژگانی ناگزیر می‌شود از رهگذر تغییر نحو (دستور گردانی) دست به تغییر اجزای کلام بزند تا بتواند برابرنهادی نزدیک را جایگزین کند (Garces, 1994: 93).

متن اصلی: «حتى أنهما لم يعيشا طفولة طبيعية» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۴).
ترجمه فارسی: «و آنها حتی مثل بچه‌های عادی زندگی نکرده‌اند» (خواجehزاده، ۱۳۹۷: ۲۲).

مشاهده می‌شود که به دلیل تنگنای زبانی، اسم مصدری «طفولة» به اسم ذات «بچه‌های...» ترجمه شده است و مترجم دستور مصدری زبان اصلی را به دستور اسم ذات در زبان مقصد تغییر داده است.

متن اصلی: «توجه نحوها مبتسما وهو يحاول تجاوز العاصفة المقبلة بسلام» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۰).

ترجمه فارسی: «لبخند زنان به طرف او رفت و سعی کرد به سلامت از طوفان پیش رو رد شود» (خواجehزاده، ۱۳۹۷: ۱۸).

در عبارت بالا، مترجم دست به تغییر نحوی زده است. نخست ساختار فعل مضارع را به گذشته و در آخر، مصدر «تجاوز» را به فعل تغییر داده است. همین مسئله باعث شده است تا ترجمه فارسی، اندکی از متن اصلی فاصله بگیرد.

همان‌گونه که الگوی گارسس نشان می‌دهد، تغییر نحوی یا دستور گردانی در یک ترجمه از ویژگی‌های مثبت آن است؛ زیرا حفظ ساختار زبان مبدأ در ترجمه در مواردی

که به ابهام در متن ترجمه شده منجر می‌شود، پذیرش آن را نزد خواننده زبان مقصد دشوار می‌سازد؛ از این رو، تغییر ساختار نحوی در جایی که ضرورت ایجاب می‌کند و به تغییر معنای مورد نظر نویسنده اصلی نمی‌انجامد از جمله ویژگی‌های مثبت یک ترجمه است.

۵-۲-۴. تغییر دیدگاه

در این روش، مفهومی در زبان مبدأ به گونه‌ای دیگر در زبان مقصد بیان می‌شود (Garces, 88: 1994) از ج؛مله موارد تغییر دیدگاه عبارتند از: بیان وسیله به جای نتیجه، بیان معلول به جای علت و برعکس، بیان از طریق یک حس به جای حس دیگر، بیان با ترتیبی دیگر، بیان معلوم به جای مجهول، بیان عبارت منفی به عبارت مثبت و برعکس، تبدیل جزء به کل و برعکس، حال به محل، ظرف به مظروف، خصوص به عموم و برعکس، مسبب به سبب، لازم به ملزوم و... (صیادانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۰۷).

متن اصلی: «و استجابت بشکل لا یصدق لجهود والدتها» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۴).
ترجمه فارسی: «و تلاش‌های مادرش به شکل غیر قابل باوری نتیجه داد» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۲).

همانطور که ملاحظه می‌شود در عبارت بالا، فعل معلوم «استجابت» به فعل مجهول «نتیجه داد» ترجمه شده است. افزون بر این، مترجم فعل گذرای «استجاب ل» را با برابرنهاد ناگذر «نتیجه داد» ترجمه کرده است. همین امر باعث فاصله گرفتن ترجمه فارسی از متن اصلی رمان شده است. بهتر بود عبارت بالا این گونه ترجمه می‌شد: «و تلاش‌های مادرش را ... پاسخ داد» تا عامل انسانی و خواسته شخصیت کودک رمان در ترجمه منعکس شود.

متن اصلی: «ویضحون بأنفسهم دون نتائج تذکر» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۵).
ترجمه فارسی: «بعد هم بدون دستاورد قابل توجهی کشته می‌شوند» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۳۵).

ملاحظه می‌شود که در عبارت بالا، مترجم با ترتیب دیگری غیر از ترتیب زبان اصلی، جمله را ترجمه کرده است. این تغییر ترتیب در اثر تغییر ساختار معلوم به مجهول صورت

گرفته است. در ترجمه فارسی، فرهنگ شهادت طلبی فلسطینیان منتقل نشده است. به نظر می‌رسد عبارت «جان خود را فدا می‌کنند» برابر نهاد بهتری برای عبارت عربی باشد.

متن اصلی: «وأخيراً توقفت السيارة بعد أن قطعت مسافة لا بأس بها...» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۴)

ترجمه فارسی: «بالاخره بعد از طی مسافتی آن را متوقف کرد...» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۳۴)

با دقت در متن مبدأ و مقصد متوجه خواهیم شد که مترجم در زاویه دید نویسنده تغییر ایجاد کرده است. این امر از رهگذر تغییر فعل ناگذر (لازم) در متن اصلی به فعل گذرا (متعدی) در ترجمه فارسی صورت گرفته است که تا حدودی باعث تغییر نگاه نویسنده شده و متن فارسی رنگ و بوی ترجمه را از دست داده و به بازتولید متن نزدیک شده است.

متن اصلی: «أحمد...ابق مستيقظاً» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۲)

ترجمه فارسی: «احمد...نخواب» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۳۱)

در عبارت بالا، جمله عربی «ابق مستيقظاً» در ساختار مثبت و ترجمه فارسی «نخواب» در ساختار منفی به کار رفته است؛ این امر در حالی صورت گرفته است که معادل «بیدار بمان» در زبان فارسی نیز کاربرد دارد و می‌توان این برگردان را جهت وفاداری بیشتر ترجمه به زبان اصلی به کار برد.

تغییر دیدگاه در ترجمه از ویژگی‌های مثبت یک اثر در الگوی گارسس است، اما در نمونه‌هایی که از متن ترجمه رمان بیان شد، می‌توان گفت که کم‌دقتی مترجم در مواردی باعث ارائه ترجمه‌ای غیردقیق شده که در انتقال بی‌کم و کاست معنای متن اصلی موفق نبوده است؛ بنابراین، کاربر است این تکنیک را در صورتی می‌توان مثبت ارزیابی کرد که به معنای مورد نظر متن در زبان مبدأ آسیب نزده و همان معنا را در زبان مقصد بازتولید کند.

۵-۲-۵. توضیح یا بسط معنی

بخشی از متن که باید در ترجمه تصریح شود به معنای «توضیح یا بسط معنا است». بسط معنوی به مانند قبض و بسط نحوی در تمامی زبان‌ها وجود دارد (امرائی، ۱۳۹۷: ۲۸).

متن اصلی: «وهو ينتقل بين الآلة الحاسبة و القلم» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۲).
ترجمه فارسی: «و گاهی ماشین حساب دستش می‌گرفت و گاهی مداد» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۰).

چنانکه ملاحظه می‌شود در متن اصلی معادلی در معنای «گاهی» و «دستش می‌گرفت» وجود ندارد، اما مترجم برای توضیح معنا -ناگزیر- در صرافت اضافه کردن این دو عبارت در متن ترجمه برآمده است.

متن اصلی: «وقد ينحنى من حين الى آخر ليقلب وردة من ورود الرمال الصخرية...» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۵)
ترجمه فارسی: «گاهی هم خم می‌شد و یکی از رزهای صحرايي را در دست پشت و رو می‌کرد...» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۲)

در این عبارت مترجم برای توضیح بهتر واژه «لیقلب» در زبان مبدأ دست به بسط معنایی واژه زده است تا بتواند مفهوم متن اصلی را به درستی منتقل کند.

متن اصلی: «لكن هذه كانت أول عملية حقيقية فى الأراضى المحتلة» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۲)
ترجمه فارسی: «اما عملیات چند ساعت پیش، اولین عملیات واقعی آنها در سرزمین‌های اشغالی بود.» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۳۲)

در این عبارت مترجم از رهگذر اضافه کردن عبارت زمانی «چند ساعت پیش» دست به توضیحات اضافی متوسل شده است که چنین اضافه‌ای توانسته معنای مورد نظر را بهتر منتقل کند.

با در نظر گرفتن ارزیابی مثبت «توضیح یا بسط معنی» در الگوی گارسس و با بررسی نمونه‌هایی که ارائه شد، چنین دریافت می‌شود که مترجم با کاربست این تکنیک و افزودن عبارت‌هایی به ترجمه خود که در متن اصلی نیست در انتقال معنا به شکلی صحیح و مقبول در زبان مقصد موفق عمل کرده است.

۵-۲-۶. تلویح، تقلیل و حذف

این روش دقیقاً برعکس روش «توضیح و بسط معنی» است. در این شیوه، مترجم به دلایلی، عناصری را که در متن اصلی تصریح شده است در ترجمه به تلویح بیان کرده و یا آن را کاهش داده و یا به طور کامل حذف می‌کند (Garces, 1994: 93). نیومارک بر این باور است که مترجم در برابر هر واژه‌ای که حذف می‌کند باید پاسخگو باشد (متقی‌زاده و نقی‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۸۴).

متن اصلی: «اقترب منها مبتسما و هو يتحسس قطع الحلوی التي استقرت فی جیب سرواله» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۵).

ترجمه فارسی: «جاکوب دستش را روی شکلاتی که در جیب شلوارش بود گذاشت و لبخندزنان به طرف او رفت» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۳).

ملاحظه می‌شود که در ترجمه فارسی، عبارت «اقترب منها» که بار معنایی خاصی دارد، در معنای تلویحی «به طرف او رفت» ترجمه شده است. این امر باعث شده است تا بار فرهنگی رعایت نزاکت و ادب در ترجمه فارسی رعایت شود.

متن اصلی: «قبل أن یلمح فتاته تجتاز العتبة و هی تجر ثوبها و تسوی خصلاتها المتمردة التي اطلت من تحت غطاء رأسها» (حمدی، ۲۰۱۲: ۱۵).

ترجمه فارسی: «دخترش را دید لباسش روی زمین کشیده می‌شد و طره موهای آشفته‌اش از زیر روسری بیرون زده بود» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۲).

مترجم عبارت «قبل أن یلمح فتاته تجتاز العتبة» را تقلیل داده و صرفاً به آوردن معادل «دخترش را دید» اکتفا کرده است.

این تکنیک جزو ویژگی‌های مثبت ترجمه است. در مثال‌های بالا نیز کاربرد آن با در نظر داشتن اینکه به ساختار کلام و انتقال معنای مقصود آسیب نزده است بر کیفیت ترجمه افزوده و میزان مقبولیت آن را نزد خواننده فارسی زبان افزایش می‌دهد.

۷-۲-۵. تغییر نوع جمله در ترجمه

در این روش، مترجم عامدانه یا سهواً نوع جمله را از زبان اصلی به زبان مقصد تغییر می‌دهد. به عنوان نمونه، مترجم جملات خبری را پرسشی یا انشائی و یا جملات ساده را به مرکب یا برعکس ترجمه می‌کند.

متن اصلی: «فتحن لم نعرف معنى الوطن» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۶).

ترجمه فارسی: «چون ما اصلاً نمی‌دانیم وطن یعنی چه؟» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۳۵)

در اینجا جمله خبری «لم نعرف...» به جمله پرسشی «... وطن یعنی چه؟» ترجمه شده است. افزون بر این، معنای گذشته جمله در معنای اخباری و آینده ترجمه شده است. به نظر می‌رسد مترجم در ترجمه عبارت دقت لازم را نداشته است و ترجمه در اینجا با تغییر معنای زمان گذشته به معنای آینده تا حدودی از متن اصلی فاصله گرفته است.

متن اصلی: «أخذ يتذكر السويغات القليلة الماضية في تأثر، كانا في مهمة في أراضى الجنوب، الأراضى التي تحتلها القوات الاسرائيلية منذ مارس ١٩٧٨» (حمدی، ۲۰۱۲: ۲۱).
ترجمه فارسی: «یاد چند ساعت قبل افتاد که هر دو در خاک‌های جنوب (که از مارس ۱۹۷۸ تحت اشغال نیروهای اسرائیل بود) مأموریت داشتند...» (خواججه‌زاده، ۱۳۹۷: ۲۰)

همانگونه که مشاهده می‌شود مترجم در این عبارت ناگزیر شده تا جمله اصلی متن را به شکل جمله معترضه در متن ترجمه بیاورد و این گونه بکوشد تا ترجمه را روان و سلیس انتقال دهد.

متن اصلی: «لكنها في داخلها لم تكن تستهين بالأمر الى تلك الدرجة» (حمدی، ۲۰۱۲: ۳۶)

ترجمه فارسی: «اما درونش بیش از این‌ها برای موضوع اهمیت قائل بود» (خواججه زاده، ۱۳۹۷: ۳۶)

در این عبارت مترجم جمله منفی متن اصلی را از این رو که ساختاری منسجم تر با زبان مقصد داشته و نزد خواننده فارسی زبان متداول تر است به جمله مثبت تغییر داده است. تغییر نوع جمله‌ها به منظور ایجاد انسجام بیشتر در ساختار متن ترجمه و افزایش مقبولیت آن نزد خواننده زبان مقصد با حفظ معنای مورد نظر نویسنده متن اصلی از جمله ویژگی‌های مثبت یک ترجمه است که در این زیرگروه نیز همان‌طور که مشاهده می‌شود به ارائه یک ترجمه روان انجامیده است؛ هرچند در مثال نخست، نویسنده می‌توانست با حفظ ساختار متن اصلی در ترجمه خود، بار معنایی زمان را نیز که در متن اصلی حاضر است در متن ترجمه خود حفظ کند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با کاربرد الگوی پیشنهادی کارمن گارسس به بررسی ترجمه رمان «فی قلبی اُنثی عبریّه» از اسما خواجه‌زاده پرداخته است. پس از بررسی و نقد ترجمه کتاب بر پایه دو سطح معنایی - لغوی و سطح نحوی - واژه‌شناختی از نظریه چهار سطحی گارسس نتایج زیر به دست آمد:

* برجسته‌ترین مؤلفه‌های سطوح معنایی - لغوی در ترجمه رمان «فی قلبی اُنثی عبریّه» معادل فرهنگی یا کارکردی، بسط نحوی، قبض نحوی، خاص در برابر عام یا برعکس و ابهام است.

* در سطح نحوی - واژه‌ساختی، برجسته‌ترین مؤلفه‌ها را ترجمه تحت‌اللفظی، اقتباس، تغییر نحوی یا دستورگردانی، تغییر دیدگاه، توضیح یا بسط معنی، تقلیل و حذف و تغییر نوع جمله در ترجمه تشکیل می‌دهد.

* معادل فرهنگی، بسط نحوی، خاص در برابر عام یا برعکس در الگوی گارسس جزو ویژگی‌های مثبت یک ترجمه در سطح معنایی - لغوی هستند و قبض نحوی و ابهام از جمله ویژگی‌های منفی یک ترجمه به شمار می‌روند.

* بر پایه الگوی گارسس در سطح نحوی-واژه‌ساختی، ترجمه تحت‌اللفظی از ویژگی‌های منفی یک ترجمه به‌شمار می‌رود و شش ویژگی تغییر نحوی، اقتباس، تغییر دیدگاه، بسط معنی، تقلیل و حذف و تغییر نوع جمله در ترجمه مثبت ارزیابی می‌شوند.

* ویژگی‌های مثبت و منفی ترجمه در متن رمان «آن دختر یهودی» عموماً با شاخصه‌های بیان شده در الگوی گارسس مطابق است، اما در مواردی، کاربرت یک تکنیک که در الگوی مورد مطالعه مثبت ارزیابی شده است در ترجمه رمان تأثیر مثبتی نداشته و به‌احتمال در انتقال معنای مورد نظر متن مبدأ انجامیده است که به نظر می‌رسد دلیل آن عدم دقت کافی مترجم در ترجمه واژگان و عبارات باشد. علاوه بر این، شماری از ویژگی‌های منفی که الگوی گارسس برای ترجمه در نظر می‌گیرد، الزاماً در ترجمه بررسی شده منفی نیست.

* با توجه به اینکه میزان کفایت و مقبولیت یک ترجمه بر اساس شمارش ویژگی‌های مثبت و منفی آن سنجیده می‌شود و هرچه تعداد ویژگی‌های مثبت متن ترجمه شده بالاتر باشد به همان میزان کفایت و مقبولیت آن نیز بالاتر است، می‌توان گفت ترجمه خواجه‌زاده مطابق با الگوی گارسس از کفایت و مقبولیت مطلوبی برخوردار است.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

ORCID

Fatemeh Savari

<https://orcid.org/0009-0006-0087-122x>

Naeem Amouri

<https://orcid.org/0000-0002-5094-7484>

منابع

اصغری، جواد، علی‌یاری، مریم. (۱۳۹۴). جستارهایی در ترجمه داستان. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.

امرائی، محمدحسن. (۱۳۹۷). نقد و ترجمه قرآن آیه الله یزدی بر اساس نظریه گارسس (۱۹۹۴).

دو فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات ترجمه قرآن و حدیث، ۵(۱۰)، ۴۸-۱. Url:

<https://qhts.modares.ac.ir/article-10-16633-fa.pdf>

حمدی، خولة. (۲۰۱۲). فی قلبی أنثی عبریة. القاهرة: دار کبان للنشر والتوزیع.

خان‌جان، علیرضا. (۲۰۱۹). الگوی پیشگامانه رایس برای نقد ترجمه. فصلنامه مترجم، ۲۷(۶۶)، ۱۱۷-۱۲۸.

خاوری، سید خسرو. (۱۳۸۳). از واژه به مفهوم: اقتباس یا ترجمه ادبی. فصلنامه پژوهش زبان‌های خارجی، ۹(۱۸)، ۸۳-۹۶. Url: https://jor.ut.ac.ir/article_12217.html
خواج‌زاده، اسماء. (۱۳۹۷). آن دختر یهودی. ترجمه رمان عربی: فی قلبی آنتی عبریة. تهران: انتشارات کتابستان معرفت.

ربیعی، مرضیه، آل بویه لنگرودی، عبدالعلی، پاشازانوس، احمد. (۱۳۹۸). معادل‌یابی مقوله‌های فولکور ایرانی: بررسی موردی ترجمه عربی نون و القلم جلال آل احمد. دو فصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی، ۹(۲۰)، صص: ۳۱-۵۸.
Doi: <https://doi.org/10.22054/rctall.2019.35084.1337>

رشیدی، ناصر، فرزانه، شهین. (۱۳۸۹). ارزیابی و مقایسه ترجمه‌های فارسی رمان انگلیسی شاهزاده و گدا، اثر مارک تواین بر اساس الگوی گارسس (۱۹۹۴). دو فصلنامه زبان پژوهی دانشگاه الزهراء (س)، ۲(۳)، ۵۷-۱۰۸. Doi: <https://doi.org/10.22051/jlr.2014.1058>

شمس‌آبادی، حسین، افضل‌ی، فرشته. (۱۳۹۲). شیوه‌های برابری‌ی و ژانگانی ساختاری و بافتاری در ترجمه داستان از عربی به فارسی (بر پایه نمونه‌هایی از داستان‌های نجیب محفوظ). دو فصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی، ۳(۶)، ۲۹-۴۸. Dor: [20.1001.1.22519017.1392.3.6.2.9](https://doi.org/10.22051/jlr.2014.1058)

صیادانی، علی، اصغرپور، سیامک، خیراللهی، لیلیا. (۱۳۹۶). نقد و بررسی ترجمه فارسی رمان «قلب الیل» با عنوان «دل شب» بر اساس الگوی گارسس. دو فصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی، ۷(۱۶)، ۸۷-۱۱۸. Doi: <https://doi.org/10.22054/rctall.2017.7818>

گشمردی، محمودرضا، رضانواز، المیرا. (۱۳۹۲). نقد بافتاری ترجمه‌های کتاب شازده کوچولو با تکیه بر زبان‌شناسی متن. دو فصلنامه علمی-پژوهشی زبان پژوهی دانشگاه الزهراء (س)، ۵(۹)، ۱۷۳-۱۹۷. Doi: <https://doi.org/10.22051/jlr.2014.1068>

متقی‌زاده، عیسی، نقی‌زاده، سید علاء. (۱۳۹۶). ارزیابی ترجمه متون ادبی فارسی به عربی بر اساس مدل کارمن گارسس (پیام رهبر انقلاب به مناسبت موسم حج ۱۳۹۵ برای نمونه). دو فصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی، ۷(۱۶)، ۱۶۹-۱۹۳. Doi: <https://doi.org/10.22054/rctall.2017.7921>

محمدی، علی محمد. (۱۳۸۸). تحلیل رویکردهای نظری نقد ترجمه فارسی: کاربردهای آموزشی و پژوهشی. فصلنامه پژوهش زبان‌های خارجی، ۱۴(۵۱)، ۸۳-۱۰۷. Url: https://jor.ut.ac.ir/article_19537.html

- نصیری، حافظ. (۱۳۹۰). *روش ارزیابی و سنجش کیفی متون ترجمه شده از عربی به فارسی*. تهران: انتشارات سمت.
- نیازی، شهریار، قاسمی اصل، زینب. (۱۳۹۷). *الگوهای ارزیابی ترجمه (با تکیه بر زبان عربی)*. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

English References

- Garces, C. V. (1994). "A methodological proposal for the assessment of translated literary works". *Babel*, 40, 77-101.

Translated References to English

- Asghari, J., and Aliyari, M. (2014). *Essays on story translation*. Tehran: Jihad University Press. [In Persian]
- Amrai, M. H. (2017). Ayatollah Yazdi's Qur'an criticism and translation based on Garces' theory (1994). *Two scientific-research quarterly studies of Qur'an and Hadith translation*, vol. 5, No. 10, pp: 1-48. Url: <https://qhts.modares.ac.ir/article-10-16633-fa.pdf> [In Persian]
- Hamdi, Kh. (2012). *In the heart of a female Hebrew*. Cairo: Dar Kayan for publishing. [In Persian]
- Khan Jan, A. (2019). Rice's pioneering model for translation criticism. *Translator's Quarterly*, Vol. 27, No. 66, pp. 117-128. [In Persian]
- Khavari, S. Kh. (2004). From word to concept: adaptation or literary translation. *foreign language research*, Vol. 9, No. 18, pp: 83-96. Url: https://jor.ut.ac.ir/article_12217.html [In Persian]
- Khawajazadeh, A. (2017). *That Jewish girl*, translation of the Arabic novel: *In the heart of a female Hebrew*, Tehran: Marafet Library. [In Persian]
- Rabiei, M., Al Boye Langroudi, A., Pashazanus, A. (2018). Equivalence of Iranian folkloric categories: a case study of Arabic translation by Noon and Al-Qalam Jalal Al-Ahmad. *Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, Vol. 9, No. 20, pp: 31-58. Doi: <https://doi.org/10.22054/rctall.2019.35084.1337> [In Persian]
- Rashidi, N., and Farzaneh, Sh. (2010). The evaluation and comparison of Persian translations of the English novel *The Prince and The Pauper* by Mark Twain based on Garces' model (1994). *ZABANPAZHUHI (Journal of Language Research)*, Vol. 2, No. 3, pp: 57-108. Doi: <https://doi.org/10.22051/jlr.2014.1058> [In Persian]
- Shamsabadi, H. and Afzali, F. (2012). A Study of the Lexical, Structural, and Contextual Equivalence in Translating Stories from Arabic into

- Persian: A Case Study of Narratives of Naguib Mahfouz. *Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, Vol. 3, No. 6, pp: 29-48. Dor: [20.1001.1.22519017.1392.3.6.2.9](https://doi.org/10.22054/rctall.2017.7818) [In Persian]
- Syadani, A., Asgharpoor, S., Kheirullahi, L. (2016). Criticism and examination of the Persian translation of the novel "Qalb al-Ilil" with the title "Dell Shab" based on the model of Garces. *Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, Vol. 7, No. 16, pp: 87-118. Doi: <https://doi.org/10.22054/rctall.2017.7818> [In Persian]
- Gashmardi, M., and Rezanawaz, E. (2012). Textual criticism of the translations of the Little Prince book based on the linguistics of the text. *ZABANPAZHUI (Journal of Language Research)*, Vol. 5, No. 9, 173-197. Doi: <https://doi.org/10.22051/jlr.2014.1068> [In Persian]
- Motaghizadeh, I., and Naghizadeh, S. A. (2016). Evaluating the translation of Persian literary texts into Arabic based on the model of Carmen Garces (the message of the leader of the revolution on the occasion of Hajj season 2015 for example). *Translation Researches in the Arabic Language and Literature*, Vol. 7, No. 16, pp: 169-193. Doi: <https://doi.org/10.22054/rctall.2017.7921> [In Persian]
- Mohammadi, A. M. (2009). Analysis of theoretical approaches to translation criticism: educational and research applications. *Foreign Language Research*, Vol. 14, No. 51, pp. 83-107. Url: https://jor.ut.ac.ir/article_19537.html [In Persian]
- Nasiri, H. (2011). *Evaluation method and quality assessment of texts translated from Arabic to Persian*. Tehran: Semit. [In Persian]
- Niazi, Sh., and Ghasemi Asal, Z. (2017). *Models of translation evaluation (based on Arabic language)*. Tehran: Tehran University Press. [In Persian]

استناد به این مقاله: سواری، فاطمه، عموری، نعیم. (۱۴۰۳). ارزیابی ترجمه فارسی رمان «فی قلبی اثنی عشریة» بر پایه الگوی کارمن گارسس. *دوفصلنامه پژوهش‌های ترجمه در زبان و ادبیات عربی*، ۱۴ (۳۰)، ۲۵۵-۲۹۰. doi: 10.22054/rctall.2024.77146.1710

Translation Researches in the Arabic Language and Literature is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.